

4+4+4 Reformu Eğitimin Temel Sorunlarını Çözer mi?

Ufuk Coşkun

Yazar | LDT Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi Koordinatörü

liberal düşünce, Yıl 17, Sayı 67, Yaz 2012, s. 53-67

28 Şubat sürecinde yürürlüğe sokulan sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime alternatif olarak sunulan 12 yıllık kademeli eğitim sistemi, kuşkusuz 2012 yılının en çok konuşulan gündemlerinden biriydi. 4+4+4 yeni eğitim modeli Cumhurbaşkanı'nın onayıyla yürürlüğe girdi ancak yeni model üzerine yapılan tartışmalar hâlâ devam ediyor. Bilindiği gibi bu süreçte kimileri 8 yıllık kesintisiz eğitimin yerine 4+4+4 şeklinde kademelendirilen sistemi önemli bir adım olarak görürken kimileri de bu yasa'yı siyasî bularak bunun bir intikam duygusuyla çıkarıldığını iddia etti. Tartışmalara sendikaların yanı sıra siyaset ve medya dünyası da katıldı. Ne var ki yapılan tartışmalara mevcut eğitim sisteminin temel sorunları, eğitim-ideoloji ilişkisi, eğitimde devlet tekeli ve eskiden kalma birtakım kanun, yönetmelik ve uygulamalar vs. dâhil edilemedi. Zorunlu eğitim meselesi, bunlardan bağımsız olarak daha çok teknik bir düzlemde ele alındı. Tartışmalar 8 yıllık kesintisiz eğitim modeli ile buna alternatif 12 yıllık kademeli eğitim modelinin birbiriyle kıyasına dönük tartışmalardı. Oysa "zorunlu ve ücretsiz eğitim" meselesi her şeyden evvel "devletçi eğitim sistemi" çevresinde ele alınıp değerlendirilmeyi hak ediyor. Bu bakımdan sorgulamaya öncelikle ulus-devletçi sistemlerin eğitimi neden zorunlu ve ücretsiz bir faaliyet olarak sundukları meselesinden başlamanız gerekmektedir.

Ulus Devletler ve Zorunlu Eğitim

Eğitimin kurumsallaşma sürecini dolayısıyla zorunlu ve ücretsiz bir faaliyet olarak sunulmasını modern ulus-devletlere borçluyuz. Modern ulus-devlet-

lerde “eğitim ve ideolojinin” birbirinden ayrılmaz iki kavram olduğu bilinen bir gerçektir. Çünkü ulus-devletler, egemen resmî/millî ideolojilerini toplumun tüm kesimlerine yaymayı “okullar” aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışır. Bu tür sistemlerde her şeyin okulla halledilebileceğine ya da eğitimin ancak devlet eliyle verilebileceğine dâir yaygın bir kanaat üretilir. Eğitim sisteminin temel amaçları, okutulan dersler, derslerin içeriği, ritüeller, semboller, farklılıklara karşı tutumu, resmî ideolojinin bireye, topluma, inançlara, etnik ve kültürel kimliklere dayatılması için eğitim kurumlarının zorunlu tutulması esas alınır. Çünkü ulus-devletler için okul her şeyden evvel tek-tip insan üretme merkezleridir. Devlet tarafından ideolojik aygıtı dönüştürülen okula, ulus-devletin kimlik inşasında merkezî bir rol biçilir. Okulun etrafında mitler oluşturulur. Yurttaşların devlet eliyle eğitilmesi ve ıslah edilmesi vazgeçilmez kamusal hizmetleri arasında sayılır. Ömer Çaha “Modern Dünyada Eğitim Sorunu” başlıklı makalesinde modern dünyada gelişen otoriter ve totaliter çizgideki siyasî felsefenin eğitime yüklediği temel misyonu izah eder. Çaha, eğitimin, aslında bir dönüştürme işlevi gördüğünü bunun daha ileri aşamasında bir endoktrinasyon işlevi gören bir etkinliğe dönüştüğü ifade eder. “Eğitim, bu anlamda, devletin toplumu ve bireyi çepeçevre kuşatmasına hizmet eden bir aygıttır. Totaliter rejimler bireye eğitim yoluyla bir ideoloji yüklerken, otoriter rejimler bireyi devletin öngördüğü değerler içinde dönüştürerek devletin altına alır” diyerek totaliter ve otoriter rejimlerde eğitimin fonksiyonuna dikkat çeker.

Diğer taraftan devletler bilindiği gibi yüksek mâliyet gerektiren eğitim sektöründen büyük ölçüde zarar etmelerine rağmen müfredatından, eğitim politikalarına varana kadar eğitimin her alanında etkili olmak isterler. Devletlerin itaatkâr, uyumlu, uysal ve kontrol edilebilir insan üretimini en düşük mâliyetle gerçekleştirdiği kurumlar okullar olduğundan olsa gerek eğitim, birçok ülkede ideolojik bir temelde işlev görür. Eğitimi doğasına aykırı olarak halkı kontrol etmede en önemli mekanizmalardan birisi olarak kullanırlar. Ve resmî ideolojilerini eğitim kanalıyla yeni kuşaklara aktarmayı kendilerine hedef yaparlar. Bu yüzden başta finansmanından tüm unsurlarına varana kadar eğitimi kontrolleri altında tutmaya çalışırlar. Albert Jay Nock, “Devlet okullarının iyi birey yetiştirmekten çok iyi vatandaş yaratmakla ilgilendiğini” ifade eder. Eğitime neden devlet tarafından müdahale edildiğini sorgulayan John Lott ise “Devletin eğitim hizmetlerinin halkı kontrol etmede mâliyeti düşüren bir mekanizma olduğundan” bahseder. Kısacası devletçi eğitim sisteminde eğitim, bireyin kendi başına bir değer olarak algılandığı, tanındığı ve saygı duyulduğu bir anlayışı geliştirmekten ziyade -Nock’un da ifade ettiği gibi- iyi birer vatandaş yaratma yolunda işlev görür.

Zorunlu Eğitime Kuşkuyla Yaklaşmak Gerek

Cumhuriyet dönemine baktığımızda ise eğitim'in "parasız ve zorunlu olması" gerektiği ilk defa 1924 Anayasası'nın eğitim hakkını düzenleyen 87. maddesinde geçtiğini görüyoruz. Bu madde "*Kadın, erkek bütün Türkler ilköğretimden geçmek ödevindedirler. İlköğretim Devlet okullarında parasızdır.*" şeklindedir. CHP'nin 1927'de kabûl edilen ve sonrasında parti programının "eğitim siyaseti" başlıklı bölümüne eklenen eğitim, şu şekilde izah edilmiştir. "*Eğitim'in millî, laik ve tek okul esasına dayanmış olması ilkemizdir. Eğitimde amacımız ulusal toplumun uygar ve toplumsal değerini yükseltecek, ekonomik gücünü artıracak vatandaşlar yetiştirmektir. İlköğrenimin parasız ve mecburi olmasını en kısa zamanda eylem durumuna geçmesini birinci derecede önemle izliyoruz.*" CHP programında da ifade dildiği gibi eğitim'in zorunlu ve ücretsiz olarak sunulmasının bir şartı var o da; "eğitim'in millî, laik ve tek okul esasına dayanmış olması"dır. Bakıldığında eğitim kurumlarının sâdece öğretim yapan bilim ve sanat üreten mekânlar olmak yerine kurumsallaşan milliyetçilik anlayışının içselleştirildiği ve resmî ideolojinin sorgulanmadan, eleştirilmeden aşılандığı ideolojik aygıtlara dönüştürüldüğünü görmekteyiz. Bu yüzden ki, devletler eğitimi kurumsallaştırıp, zorunlu ve ücretsiz kılarlar. Bu bakımdan devletlerin tek elden yürüttüğü, çekip çevirdiği ve zorunlu kılmak istediği eğitim faaliyetlerine tam da bu noktada kuşkuyla yaklaşmak gerektiğini düşünenlerdenim. Çünkü tek bir görüşün, değer, inancın ve müfredatın dayatıldığı militarist bir eğitim sistemi insan tabiatına aykırıdır. Bu yüzden eğitim'in, devlet tekelinde zorunlu ve ücretsiz bir faaliyet olarak sunulmasını değil daha esnek, alternatif eğitim modellerine fırsat tanıyan, başlı başına bireyin değerlerini önceleyen en önemlisi de eğitim'in büyük ölçüde topluma bırakılması gerektiği meselesini konuşmamız gerekmektedir.

Reforma Değil Köklü Zihniyet Değişikliğe Gerek Var

Demokratik dünyada bazı devletlerin kısmen de olsa eğitimle yollarını ayırdığı bir gerçektir. Ancak Türkiye'de bunu söylemek için henüz çok erken. Türkiye'de yeni eğitim modeli üzerine yapılan tartışmalar her şeyden evvel bu çerçevede ele alınıp değerlendirilmeye başlanırsa eğitim'in temel sorunlarının çözümüne dönük bir fayda sağlanabileceğini umuyorum. Ne yazık ki 4+4+4 eğitim reformunun şimdilik eğitim'in özgürleşmesine başka bir deyişle eğitim'in devlet tekelinde bir hizmet olarak sunulması sorununa sunacağı hiçbir katkı yoktur. Peki, yeni eğitim reformu nedir? Eksiklikleri nelerdir? Neler yapılmalı? Hangi "eğitim anlayışı" bireyin özgürleşmesinde aktif rol oynar? Bu sorulara cevap vermeden evvel öncelikle son zamanlarda sıklıkla

ifade edilen “reform” kavramına dikkat çekmek gerekir. Bilindiği gibi mevcut kullanımıyla reform, yapıyı değiştirmeden yapılan birtakım, düzenlemeler, iyileştirmeler ve yenilikler olarak ele alınmaktadır. Oysa bizim, mevcut eğitim sistemi üzerinde yapılacak birtakım iyileştirmelere ve düzenlemelere ihtiyacımız yok. Sistemin köklü bir zihniyet değişimine ihtiyacı vardır. Ancak şu durumda bu mümkün gözüküyor. Çünkü toplumda eğitim faaliyetlerini devletten başka kimsenin veremeyeceğine dâir üretilmiş yaygın bir kanaat hâkim. Ne yazık ki, sivil toplumdan da bu yönde bir talep söz konusu değil. Liberal Düşünce Topluluğu hâric neredeyse toplumun büyük bir kesimi de, (siyasî partiler, sendikalar, cemaatler vs.) kendi eğitim anlayışını ve modelini toplumun diğer kesimlerine dayatma gayreti içerisinde. Oysa bugün eğitimin en önemli sorunu, eğitimin devlet tarafından belirlenen ve kontrol edilen bir anlayışla işlev görmesi dolayısıyla zorunlu ve ücretsiz bir faaliyet olarak sunulması ve bu noktada devletin ısrarcı olmasıdır. Bu çerçeveden bakıldığında Türkiye’nin eğitimle yollarını ayırması bir hayli zaman alacak gibi. Yeni eğitim reformunun ne olduğu, neler içerdiği ve doğuracağı sorunları konuşmadan evvel meselenin bu yönünü özellikle dikkate çekmek istedim.

Eğitim Reformunun İçeriği

Eğitimde köklü bir değişiklik olarak da takdim edilen eğitim reformu ilk gündeme geldiği günden bu yana bir dizi değişiklikten geçti. Tasarıda 4 yılın sonunda evde eğitimin yolunu açacak bir düzenleme vardı. Bu özellikle kız çocuklarını eve kapatacağı ve ilk sekiz yıl okula gitmenin eskiden olduğu gibi devam edeceği gibi endişelerle kaldırıldı. Şimdi ikinci 4 yıldan sonra evde eğitim imkânı sunuluyor ama bu imkândan da dileyen herkes yararlanamayacak. Yeni modelin ilk 4 yıldan sonra eğitimi okul dışına taşıyacak olması olumlu bir gelişmeydi. Bu uygulama zamanla evde eğitim(homeschooling) modelinin işlerlik kazanmasına yol açacak dolayısıyla diğer farklı alternatif eğitim modellerinin de hayat bulmasını kolaylaştıracaktı.

Yeni sisteme göre eğitim, üç kademe gerçekleştirilecek. Birinci kademe ilköğretimin ilk 4 yılını oluşturacak. İkinci kademe ise ‘ortaokul’ evresi... Yani 5’inci sınıfla beraber öğrencilere kendilerinin belirleyeceği alanlarda eğitim yapma imkânı sunulacak. Bu aşamada öğrenciler, ortaöğretim programlarına hazırlanmalarını sağlayacak dersler alacak. Temel derslerin yanı sıra öğrenciler, seçmeli dersler tercih edebilecek. Örneğin Kuran-ı Kerim ve Siyer dersleri örneğinde olduğu gibi. Seçmeli dersleri ve içeriklerini Milli Eğitim Bakanlığı, yönetmelikle belirleyecek. Öğrenciler 5, 6, 7 ve 8. sınıfta seçmeli derslerde ister sosyal ister sayısal alanda veya mesleki yoğunluklu eğitim alabilecek. Seçmeli ders saati, ilerleyen sınıflarda artacak. Bu dersler, öğrenci-

lerin seçecekleri lise türlerini etkileyecek. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı yeni ders çizelgesine göre ikinci 4'te Kürtçe seçmeli ders olarak okutulacak.

Seçmeli Kürtçe Dersi Uygulaması

“Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersini seçen öğrenciler -10-12 kişilik talep olması hâlinde- Kürtçenin yanı sıra Zazaca, Abhazca, Çerkezce, Lazca, Boşnakça gibi dersleri alabilecekler. Ayrıca yeni dönemde isteğe bağlı olarak İslâm Dini, Hıristiyanlık, Musevilik dinleri ile Alevîlik inancına ait bilgilerin verilebilmesi de öngörülmüyor. Bir başka önemli gelişme de İnsan Hakları ve Demokrasi dersinin 4. sınıfta zorunlu ders olarak okutulacak olmasıdır. Kuşkusuz yetersiz olsa da bu türden adımları olumlu değerlendirmek gerekmektedir.

“Anadilde Eğitim Hakkı” meselesinin hâlâ ciddî bir insan hakları ihlâli olarak varlığını koruduğu bir gerçektir. Bu anlamda seçmeli Kürtçe dersini bir asimilasyon olarak değerlendiren ve tepki gösteren BDP'nin bu uygulamayı yetersiz bulmasını ve eleştiri getirmesini anlayışla karşılayabiliriz. Ne var ki, bu uygulamaya tamamıyla karşı çıkmak yerine çözüme odaklı ve iyi niyet gösterisi olarak daha yapıcı bir dille, zamanla geliştirilebilir bir adım olarak kamuoyuna takdim edebilirlerdi. Bilindiği gibi mevcut anayasanın 42.maddesi “Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez” demektedir. Kişilerin kendi özel eğitim ve öğretim kurumları kurma ve işletme haklarının da tanındığı uluslar arası insan hakları belgelerinde geçen birçok madde göz önündeysen bizdeki anadil eğitimi için gerekli hukukî düzenlemenin daha henüz yapılamamış olması kuşkusuz bir eksikliktir. Ancak Türkiye ciddî bir hukuk devleti olma yolunda da hızla ilerlemektedir bu bakımdan bu türden gelişmeleri olumlu görmek ve ciddiye almak gerekmektedir.

Bazı kesimler anadilde eğitim hakkı tanınmasını bölünmeye yol açacağını ifade ediyor. Bireyin anadilinde eğitim öğretim yapmasının ülkeyi nasıl böleceği doğrusu insana olan güvensizliğin ispatından başka bir şey değildir. İnsanların anadilini dışlamak, küçük görmek hatta yasaklamak insanlık değerleri açısından bakıldığında gerçekten vahim bir tablodur.

Tartışmalara konu olan bir diğer madde, meslekî eğitimin geliştirilmesi amacıyla çıraklık eğitiminin ilköğretim 1. kademe sonrasında, yani 10 yaşında başlaması yönündeydi. Ancak söz konusu madde, “çocuk işçi” sayısının artacağı endişesiyle tekliften çıkarıldı. Son değişikliklerden bir diğeri de -epeydir tartışma konusu olan- çocukların okula erken başlama yaşındır. Bakanlık yayımladığı genelgede 2012-13 eğitim ve öğretim yılı için, 30 Eylül

2012 tarihi itibarıyla 66 ayını tamamlayan tüm çocukların okul kayıt işlemlerinin e-okul sistemi üzerinden merkezî olarak yapılacağını bildirdi. Hatta MEB Bakanı Sayın Ömer Dinçer genelgenin ardından “66 ayını dolduran çocuğumuzu biz okula zorunlu olarak kayıt edeceğiz. Kayıt yaptırmayan veliye de bunun hesabını soracağız” dedi. Oysa okula erken başlama yaşı aileden bağımsız ele alınamayacak kadar önemli pedagojik bir meseledir. Bu yüzden bu konunun üzerinde durmakta fayda var.

Okula Erken Başlama Yaşı ve Anne Çocuk İlişkisi

Pedagojik açıdan bakıldığında 0-6 yaş dönemi çocuklar için hayati bir öneme sahiptir. Çünkü çocuğun ileriki yıllarda kazanacağı karakter, benlik ve becerilerinin temeli bu yıllarda ailede atılır. En önemlisi de çocuk ilk temel davranış kalıplarını, inanç değerlerini, üretkenliği, sevgiyi, şefkati, ahlâkı, erdemi vs. ailede kazanır. Dolayısıyla anne çocuğun ilk eğitmeni durumundadır. Bilindiği gibi çocuğun ilk model aldığı kişi de anne-babasıdır. Çocuk ilk kavramları, nesnelere annesinin diliyle öğrenir ve hayata onun penceresinden bakmaya başlar.

0-6 yaş arası çocukların çok yaratıcı, üretken, zeki ve özgür oldukları bilinen bir gerçektir. Çünkü ailede anne ve çocuk arasında güvene, sevgiye ve şefkate dayanan sağlam bir ilişki kurulmuştur. Daha da önemlisi anne ve baba okulun aksine çocuğun sadece beyninin sol yarıküresini değil aynı zamanda sağ yarıküresini de çalıştırmaktadırlar. Bilindiği gibi insan beyni iki bölümden oluşur. Sağ yarıküre yaratıcı, sezgisel, duygusal, üretken daha çok sanata, şiire, hayâl gücüne dayalı işler. Bütünseldir, duyuları ve duyguları serbestçe harekete geçirir. Sol yarıküre ise daha çok matematiksel zekâyı harekete geçirir. Kelime ezberleme, sayısal işlemler ağırlıktadır. Rasyoneldir, plânlı ve programlı işlere uyumlu hareket etme işlevini yerine getirir. Okul tam da bu noktada sınavlar, söz dinleme, itaat ve emir komuta üzerine işleyen birtakım uygulamalarıyla bireyin beyninin özellikle sol yarıküresine hükmetme gayreti gösterir. Dolayısıyla bireyin ailede edindiği yaratıcılığını, özgünlüğünü ve özgürlüğünü kısmen yok eder.

Yıllardır ilkokula başlayan çocuklarda gözlemlediğim bir şey vardır. Çocuk okulun ilk günlerinde gayet doğal, rahat, özgür ve yaratıcı davranışlar sergiler. Özellikle sorduğu sorular ezber bozan cinsten sorulardır. Ne var ki, bu özgün hâllerinin ve rahat tavırlarının ilk iki ay gibi kısa bir süre içerisinde yerini daha temkinli, durgun, itaatkâr ve eleştirel düşünceden uzak biraz da ürkek bir psikolojiye terk ettiğini üzülerek izlemiştir. Çünkü okul bireyin beyninin daha çok sol yarıküresi üzerinde çalışmaktadır. 150 ülkede “Yaratıcılık ve Yenilikçilik” üzerine verdiği konferanslarla izleyiciler üzerinde önemli

etkiler bırakan eğitim Profesörü Sir Ken Robinson, çocuğun daha henüz bozulmamış özgün ve yaratıcı özelliğini şu çarpıcı anekdotla aktarır. Öğretmen okula yeni başlayan ve arka sırada kendi hâlinde resim çizen bir çocuğa: “Ne çiziyorsun sen?” diye sorar. Çocuk: “Tanrı’nın resmini çiziyorum” diye karşılık verir. Öğretmen, “Ama hiç kimse Tanrı’nın nasıl görüldüğü ve şekli konusunda bir fikre sâhip değil” dediğinde çocuk gayet sakin bir üslûpla şöyle der: “Problem değil, nasıl olsa bir dakika içinde herkes nasıl olduğunu bilecek.” Robinson tam da bu noktada okulun dolayısıyla sistematik, tekdüze eğitim anlayışının bireydeki bu yaratıcılığı öldürdüğünü ifade eder.

Ebeveyn Eğitime Öncelik Verilmeli

Çocukları haftada 30 saat ailelerinden ayıran bir eğitim sistemine sâhibiz. Oysa çocuğun hayatının ilk yıllarını ailesiyle geçirmeye hakkı vardır. Uluslararası Çocuk Hakları Beyannameleri çocuğun ailede şefkat ve sevgi atmosferi içinde yetişmesi ve çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana-babanın, önemine dikkat çeker. Bu sebeple çocukları erken bir yaşta okula almak yerine ebeveyn eğitimi üzerinde farklı projeler üretilmesi gerekmektedir. Özellikle gönüllü sivil örgütlerin “kadın eğitimi” üzerine yapacakları çalışmalar ciddî oranda fayda sağlayacaktır.

Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma, gelişim psikolojisini öğrenme, çocukta düşünme, problem çözmeye, zekâ psikolojisi, algı ve idrak, çocukta dil gelişimi, oyun psikolojisi, çocukta uyumsuzluk ve davranış, ruh sağlığı gibi alanlarda “anne eğitimi” üzerine yıllardır çalışmalar yürüten dernekler var. Bu türden derneklerin çoğalmasında ve daha geniş perspektifli çalışmalar yapmaları faydalı olacaktır. Kanada’da “Homeschooling” alanında hizmet veren bir internet sitesinin sloganı dikkatimi çekmişti. Şöyle yazıyordu sitede: “Hangi öğretmen çocuğumu benden daha çok sevebilir.” Bu çerçeveden bakıldığında çocukları erken yaşlarda okula almadan evvel iki önemli çalışmanın yapılmasının doğru olacağına inanıyorum. Bunlardan ilki ve en önemlisi çocuğu ailesinden erken yaşlarda koparmak yerine ebeveyn eğitimi üzerinde projeler üretmek ve çocuğu daha fazla aile ortamında tutmaktır. Bir diğeri de, eğer devlet erken yaşta çocuğun okula gönderilmesinde ısrarcı ise bu sefer çocukları okula göre değil, okulu çocuklar için yeniden düzenlemek olmalıdır.

Son yıllarda her ne kadar kırılmaya çalışılsa da okulların gerek yönetmeliklerle ve gerekse uygulanan birtakım ritüellerle hâlâ çocukların gelişim özelliklerine uygun olmadığını görmekteyiz. Bu bakımdan yapılacak ilk iş, okulun her şeyiyle özgürleştirilip çocukların psiko-sosyal gelişimlerine uygun bir biçimde yeniden reforme edilmesi olmalıdır. Eğitim sistemi pedago-

jik ilkelerle örtüşmeyen eski kalıp anlayış ve uygulamalardan arındırılmalı ve demokratik dünyaya adaptasyonu sağlanmalıdır.

Yeni Model, Anlayış Olarak da Demokratik Dünyaya Uygun Olmalı

Bugün bakıldığında demokratik ülkelerde zorunlu kesintili eğitim sürelerinin fazla olduğu bir gerçektir. Bu bakımdan 4+4+4'ün demokratik dünyada uygulanan eğitim modelleriyle teknik benzerlik taşıdığını ifade edebiliriz. Epeydir eğitim politikaları üzerine çalışmalar yapan birisi olarak gerek yazılarım ve gerekse katıldığım bazı tartışma programlarında her şeyden evvel “eğitim sistemin temel sorunlarının” masaya yatırılması gerektiğinin önemini vurgulamaktayım. Çünkü eğitimin temel sorunları giderilmeden getirilecek herhangi bir modelin işe yaramayacağı bir gerçektir. Hangi model gelirse gelsin Türkiye’de eğitimin ideolojik bir endoktrinasyon kurumu olarak işlev görmesi ve militarist birtakım yönetmeliklerin uygulanıyor olması ayrıca 87 yıllık tek-tipçi bir eğitim politikasının (Tevhidi Tedrisat) devam ettirilmesi gibi ciddî sorunlar karşımızda durmaktadır. Devletin, çocuğu ebeveynin değer yargılarına, hayat anlayışına, dinî inancına, mezhebine dahası çocuğu için ne talep edip etmediğine, mevcut eğitim sisteminin yöntem ve anlayışını takdir edip etmediğine bakmaksızın, çocuğu ailesinden alıp kendi bildiği yoldan terbiye etme çabalarına son verilmediği sürece yeni eğitim reformunun fayda sağlamayacağı aşikârdır.

Yeni modelin demokratik dünyaya uygun bir model olduğu ifade ediliyorsa eğer eğitim anlayışının da demokratik dünyaya uygun olması gerekir. Bu bakımdan 4+4+4 evrensel insanî değerler temelinde, çoğulcu, özgürlükçü, alternatif eğitim modellerinin de uygulanabilir olduğu yeni bir eğitim anlayışı çerçevesinde işlerlik kazanmalıdır. Aksi takdirde değişen bir şey olmayacaktır. Bu bakımdan eğitim alanında âcilen yapılması gereken birtakım uygulamalar bulunmaktadır.

Yeni sistemle ilk yapılacak değişiklik her gün çocuklara askerî komutlarla ezberlettirilen “andımız” adlı yemin metninin kaldırılması olmalıdır. Mevcut andımızın ve okutma biçiminin pedagojik ilkelerle ve evrensel hukukla bağdaşır bir yanı bulunmamaktadır. Günümüz Almanyasında ve İtalyasında artık faşist ideolojinin unsurlarını taşıyan yemin metinleri kaldırılmış durumdadır. Bizde ise ne yazık ki çocuklar hâlâ “Varlığım Türk varlığına armağan olsun” cümlesini her gün rahat hazır-ol komutlarıyla tekrar etmektedirler. İşin vahim tarafı, 4+4+4 modeline göre çocuklar “and” okumaya şimdi bir yaş erken başlayacak. Diğer taraftan çocukların sosyal, fiziksel ve psikolojik

gelişim aşamalarına uygun düşmeyen kısacası pedagojik açıdan da son derece sorunlu bir yemin şiiri ile karşı karşıyayız. Bu uygulama aynı zamanda çocuk haklarına da aykırı bir uygulama değil midir? Bakıldığında demokratik dünyanın hiçbir yerinde küçük çocuklara asker komutlarıyla bu denli ağır bir yemin ettirilmiyor. Ne var ki, bazı kesimler -buna bazı eğitim sendikaları da dâhil olmak üzere- öğrenci andını sanki anayasanın değiştirilemez bir maddesiymiş gibi algılamaktadırlar. Gelineen noktada artık andımız bir tabu olmaktan çıkarılmalıdır.

Eğitim, gerek anlayış ve gerekse uygulama alanı olarak toplumun beklentilerine cevap verebilecek, özgürlükçü bir çerçevede ele alınmalıdır. Kısacası eğitim, ideolojik endokrinasyon kurumu olmaktan çıkartılmalıdır. Başındaki “Millî” sıfatı kaldırılıp genel ifadeyle “Eğitim Bakanlığı”na dönüşmelidir. Eğitim gibi evrensel bir alanın ulusal sınırlar içerisine hapsedilmemesi gerekmektedir.

Örneği askerlikte görülen “nöbetçi öğrencilik” uygulamasına son verilmelidir. Miadını dolduran Tevhid-i Tedrisat yasası da artık kaldırılmalıdır. Toplum ihtiyaç hissettiği din adamını, meslek adamını kendi kuracağı okullar kanalıyla yetiştirebilmelidir. Okul müdürleri seçimle iş başına gelmeli, müdür yardımcıları ise mesleklerine (öğretmenliğe) geri döndürülmelidir. Modern demokratik ülkelerde olduğu gibi okullara özerklik tanınmalı ve kamusal eğitim yerel yönetimlere devredilmelidir. Diğer taraftan kılık kıyafet yönetmeliği de kaldırılmalı, öğretmen ve öğrencilerin istedikleri kıyafeti giyebilmelerinin yolu açılmalıdır. Kimsenin ne giyeceği artık devleti ilgilendirmemelidir.”Evde Eğitim” ya da bundan farklı olarak “Sanal Kamu ve Özel Okul” gibi alternatif eğitim modellerinin yasal çerçevesi çizilmeli ve serbest olmalıdır. Ders kitapları yeniden yazılmalı içeriği militarist unsurlardan tamamen ayıklanmalıdır. Yeni kitaplar daha özgürlükçü ve farklılıklara açık olmalıdır.

Türkiye’de eğitim, standart müfredatı, anlayışı ve yöntemi ile tek merkezden yürütülen bir faaliyet olarak varlığını devam ettirmektedir. Devlet merkezli bir eğitim anlayışında ise bireyler, doğal olarak tek-tip bir düşünceye bağlı ve bağımlı olarak yetiştirilir. Otoriter, dışlayıcı, tek-tip insan yetiştirmeye endeksli bir eğitim sisteminden de bireyin özgürleşmesini, ufkunun ve hayâl gücünün genişlemesini beklemek neredeyse imkânsızdır. Okul hâlâ bir kontrol mekanizması olarak varlığını devam ettirmektedir. Bu bakımdan eğitim öncelikle bir ideoloji olarak başlı başına masaya yatırılması gereken bir meseledir. Bu yüzdendir ki, farklı kültürlerin, renklerin, ırkların ve inanç türlerinin var olduğu bir coğrafyada tek tip düşünce tarzını ve eğitim politikalarını alabildiğince tartışmak ve çözüm önerileri geliştirmek önem arz etmektedir.

Özel Sektör Teşvik Edilmeli

Kamuoyu eğitim reformu kapsamında bir ara Başbakan'ın Seul yolunda sarf ettiği mevcut sınav sisteminin kaldırılması ve özel okullardan eğitim satın alınmasına dönük ifadelerini tartıştı. Öncelikle özel sektörden eğitim satın alınması fikri yerinde ve bir o kadar da geciken bir projedir. Hatırlarsak 2003 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in öne sürdüğü bir projeydi bu. Ne yazık ki "kamu yararı" gerekçesiyle yine dönemin Cumhurbaşkanı olan A.Necdet Sezer tarafından veto yemişti. Projenin iptaline dönük öne sürülen bir diğer önemli gerekçe de Anayasa'nın 42. maddesi idi. Bilindiği gibi Anayasa'ya göre eğitimin devlet tarafından finanse edilmesi yani ücretsiz olarak sunulması gerekiyor. Oysa eğitim sanıldığı gibi ücretsiz sunulan bir hizmet değildir. Yaygın kanaatin aksine bedava olmayıp bütünüyle vergi mükellefleri tarafından finanse edilen bir hizmet türüdür.

Üstelik devlet genel bütçeden (vergi mükelleflerinden) eğitimin finansmanını temin yoluna giderken ne vatandaşların gelir düzeylerini dikkate alıyor ne de hangi görüşten, dinden ve mezhepten olduklarını göz önünde bulunduruyor. Bu durumda herkesten toplanan vergilerle sunulan eğitim aslında sâdece bir kesimin menfaatine dönük bir hizmete dönüşmüş oluyor. Diğer taraftan ücretsiz eğitimin bugün en çok dar gelirli aileleri mağdur ettiği de bir gerçektir. Çünkü çocuklarına yıllık binlerce lira para ödeyip kolejlere gönderemeyen aileler dersanelerden eğitim satın alarak çocuklarına yatırım yapmak zorunda kalıyorlar. Buna mecburlar çünkü eğitim arzının artan talebi karşılayacak düzeyde olmaması Türkiye'de özellikle yükseköğretim giriş sınavlarını önemli hâle getirmektedir. Dolayısıyla dersanelere yoğun bir talep olmaktadır. Dersanelere duyulan talebin bir önemli nedeni de her yıl katlanarak artan MEB bütçesine rağmen kamusal eğitimin başarısız bulunmasıdır. Son 10 yılda bütçeden MEB'e ayrılan payın katlanarak arttığı bir gerçektir. Ne var ki, ayrılan bu yüklü miktarda bütçeye rağmen kalabalık sınıflı derslikler, okulların temizlik sorunları, hizmetli ve güvenlik personeli sıkıntısı, öğretmen yetersizliği vs. gibi bir yığın sorunların giderilemediğini görüyoruz. Eğitime yüklü miktarda para harcayan Türkiye, buna rağmen kaliteli eğitim öğretim ortamları oluşturamamaktadır. Çünkü her yıl ayırdığı bütçenin en az % 75 ini personel giderlerine ayırmaktadır. Bunun yanı sıra farklılıklara kapalı, aile tercihlerine imkân tanımayan ve neredeyse 80 yıllık kanunlarıyla kamuya tek-tip bir eğitim anlayışı dayatılmaktadır. Bu konuda eğitim sendikalarının da donanımsız oldukları görülmektedir. Bunun en iyi örneğini 2012 yılı için memur maaşlarına dönük ısrarcı taleplerinde ve ko-nuyla ilgili yaptıkları grev ve basın açıklamalarında görmekteyiz.

Sendikalar Serbest Eğitim Piyasasını Gündemlerine Almalı

Sendikalar bilindiği gibi yıllardır eski usûl sendikal söylemlerle ve sloganik birtakım ifadelerle piyasa şartlarını ve ekonomik gerçekleri dikkate almadan ücret taleplerini her defasında yinelemekten geri durmazlar. Sâdece kendileri için değil eğitimin tümüyle devlet tarafından finans edilmesini de isterler. Oysa bakıldığında kamu harcamalarını arttırmak demek aslında vatandaşların bir bölümünü vergilendirerek diğerleri için ekstra bir kaynak transferi oluşturmak demektir. Sendikalar ise yıllardır devletin merkezî plânlamayla âdil gelir dağılımı yapmalarını beklemektedirler. Geline nokta artık “devlet daha çok versin” klişe bir slogan hâline gelmiştir. Ne yazık ki, sendikalar bu klişeleşmiş tekrarın özel sektörün gelişmesini engellediğini dolayısıyla ülkenin ekonomik özgürlük derecesini de azalttığını algılayamıyor. Hâlâ eskiden kalma bir anlayışla “merkezî dağıtımın” yaralara merhem olacağını ve kendilerini zengin ve özgür kılacağını varsayıyorlar. “Ekonomik özgürlük ile genel özgürlük arasında iç içe geçen ayrılması mümkün olmayan bir ilişki bulunmaktadır” der Mises. Ancak ekonomik özgürlük demek, bugün mevcut sendikal anlayışın savunduğu ve talep ettiği gibi devletin daha çok maaş vermesi demek değildir. Bilakis birileri tarafından plânlanmayan/kumanda edilmeyen, bireylerin gönüllü seçimi, işbirliği ve mübadelesini öngören sınırlı devlet anlayışına dayalı serbest piyasa ekonomisinin işlerlik kazanması demektir.

Bugün sendikalar devlet müdahalesinin en aza indirilmesini dolayısıyla özel teşebbüsün teşvik edilmesi, düşük vergilendirme ve eğitimde özelleştirme gibi başlıkları gündemlerine almak durumundadırlar. Artık eğitim sendikaları her fırsatta devlet eğitime daha çok bütçe ayırsın demenin vergi mükelleflerini ilâve bir yük altına sokmak anlamına geldiğini göz ardı etmemelidir. Bu maaş talepleri için de geçerli bir durumdur. Bilinmelidir ki, daha çok devlete yaslanmak ve bedavacılığı körüklemek kalite düşüşlerini beraberinde getirdiği gibi yetenekleri köreltilmiş ve daha çok devlet yardımına muhtaç bir kitlenin şişkinliğine de sebep olmaktadır. Bu durum doğal olarak yeni iş alanlarını azaltmakta ve özel sektör sürekli devlete yönelen elemanları yüzünden yeterli yatırımlarını da yapamamaktadır.

Tevhid-i Tedrisat Yasasına Gerek Yok

Eğitim birliğini öngören Tevhid-i Tedrisat yasası yüksek teknolojinin hızla geliştiği bir dünyada bu hızı yakalamakta yetersiz kalmaktadır. Yukarıda da bir cümle ile miadını doldurmuş bir yasa olduğunu ifade etmiştim. Bu yasa artık kaldırılmalıdır. Eğitimde ebeveynin rolü de üst düzeyde olmalıdır. Türkiye’deki tek-tipçi (Tevhid-i Tedrisatçı) eğitim sisteminde öğrencilere devle-

tin istemediği hiçbir bilgi ve değer aktarılamaz. Eğitimin büyük ölçüde topluma bırakılmasının önünde hâlâ ciddi bir engel olarak karşımızda durmaktadır bu yasa. Oysa Türkiye’de de demokratik ülkelerde olduğu gibi ekonomisiyle, müfredatıyla, ders kitaplarıyla devletten “büyük ölçüde” bağımsız okulların açılmasına imkân tanınmalıdır. Devlet, bu okulların müfredatlarını sâdece insan hakları açısından denetleyebilmelidir. Türkiye’de çeşitli eğitim kurumlarının kendi aralarında yapacağı rekabet hem eğitimin mâliyetini düşürecektir, hem kalitesini artıracaktır. Ne var ki buna engel olan yasa Tevhid-i Tedrisat yasasıdır. Bu bakımdan Prof. Dr. Mustafa Erdoğan’ın ifadesiyle artık “Tevhid-i Tedrisat’tan Tefrik-i Tedrisat’a” geçilmelidir. Türkiye bu anlamda 87 yıllık eğitim politikasında bir değişikliğe gidebilmelidir.

Hâlâ tek merkezden yazılıp tüm bölgelere dağıtılan -Kemalizmin ağırlıklı olarak hissedildiği- ders kitaplarıyla demokratik dünyayı yakalamamız bir hayli güç. Bu bakımdan bu işlerle meşgul olan Talim Terbiye Kurulu’nun yerine özerk bir kurum oluşturulmalıdır. Müfredat talebe ve bölgelerin ekonomik, sosyal ve çevre şartları dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Müfredat tekeli bir şekilde kırılmalı en azından seçenekler sunulmalıdır insanlara. Diğer taraftan Tevhid-i Tedrisat engelini aşan bir ülkede karşımıza hem farklı okul seçenekleri hem de alternatif eğitim modelleri çıkacaktır. Bu da eğitim alanında zengin bir menü demektir.

Eğitim Yerel Yönetimlere Devredilmelidir

Türkiye, uzun yıllardır ülkenin üniter yapısının ve siyasal birliğinin bozulacağı kaygısıyla yerel yönetimlere yetki vermekten kaçınmıştır. Oysa sürekli gelişen dünyada artık ülkeler kaynakların etkili ve verimli bir biçimde kullanımını kolaylaştıran dolayısıyla kırtasiyeciliği ve bürokrasiyi ortadan kaldıran, hizmet ve yatırımların zamanında uygulanmasına fırsat tanıyan, toplumun eğitim faaliyetlerine katılımını kolaylaştıran ve karar alma süreçlerinde aktif kılan aynı zamanda rekabeti ve kaliteyi de beraberinde getiren yerinde yönetim anlayışını benimsemektedirler. Bu yüzden demokratik ülkeler eğitim faaliyetlerinde gittikçe yerel yönetimlere önemli yetkiler tanımaktadır. Örneğin Almanya, Kanada ve ABD’de tüm eğitim hizmetleri merkezden kumanda edilmez. Eğitim sistemi eyaletlere göre farklılık göstermektedir. Fransa, İngiltere, İsveç, İtalya, İspanya, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, İrlanda gibi ülkelerde eğitim yerel yönetimlere devredilmiş durumdadır. Bu ülkelerde özellikle belediyeler eğitim faaliyetlerinde önemli bir yere sâhiptir.

Türkiye’de ise Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilât ve Görevleri ne dönük çıkartılan 3797 sayılı kanuna göre, MEB Teşkilâtı; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtı ile bağlı kuruluşlardan oluşur. Bakanlığın her kademesindeki yöne-

ticiler görevlerini usûlüne uygun olarak yürütmekten üst kademedeki yöneticilere karşı sorumludurlar. Bakanlık merkez teşkilâtı; Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerden oluşur. Bakanlık; Bakan, Müsteşar ve Müsteşar Yardımcılarından oluşur. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumlarını açmak bakanlığın sorumluluğundadır. Öğretmen atama ve yer değiştirme, eğitim programlarının oluşturulması, eğitim politikalarının belirlenmesi gibi işler bakanlıkça yürütülür. Her ilde ve ilçede bir Milli Eğitim Müdürlüğü bulunur. Eğitim yönetiminin sorumluluğu Milli Eğitim Müdürlükleri'ndedir. İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri görev ve hizmetleri yürütürken, İl Milli Eğitim Müdürlükleri'ne karşı sorumludurlar. Okullar, müdür ve müdür yardımcıları tarafından yönetilir. Dolayısıyla MEB hâlâ ulusal düzeyde merkeziyetçi bir yönetim anlayışıyla faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Oysa Türkiye eğitim faaliyetlerini “adem-i merkeziyetçi” bir anlayışla yeniden yapılandırabilir. Bu anlamda eğitimi, örneğin İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri yoluyla örgütlemek yerine çocuk gelişim uzmanlarından, psikiyatlardan, pedagoğlardan, yerel yetkililerden, sivil toplum temsilcilerinden ve okul aile birliği üyelerinden, özel sektörden ve iktisatçılardan oluşan “yerel eğitim komisyonlarıyla” örgütleyerek daha esnek ve sivil bir ortama çekebiliriz. Ayrıca eğitimin finansmanı için kamunun aktif katılımını öngören birtakım esneklikler de sağlanabilir. Halkın eğitim yönetimine aktif katılımı zamanla ailelerde okulla ilgili daha sağlıklı ve yaratıcı özgün fikirlerin oluşmasına neden olacaktır. Her okulun kendi eğitim modelini, tarzını, yıllık aktivitelerini, etkinliklerini hazırlayıp sunduğu bir eğitim öğretim ortamının yaygınlaşması zamanla eğitim öğretim ortamını daha çeşitlendirecek ve zenginleştirecektir.

Sonuç

Kamuoyunda eğitimde köklü reform olarak takdim edilen yeni eğitim reformunun şimdilik beklentileri karşılamaktan uzak olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü eğitim, anlayış olarak hâlâ Tevhid-i Tedrisatçı bir işleve sâhip olmakla birlikte eğitimde militarizmin ve resmî ideoloji dayatmasının da devam ettiğini görmekteyiz. Örneğin kaldırıldığı ifade edilen Millî Güvenlik Bilgisi derslerinin bazı konularının İnkılâp Tarihi kitaplarında yer alacağı duyuruldu. Andımızla ilgili bir çalışmanın olmadığı da ifade edildi. Diğer taraftan nöbetçi öğrencilik uygulaması hâlâ devam etmektedir. Kılık kıyafetin önümüzdeki yıl haftada bir gün serbest olacağı ve çocukların saçlarını uzatabileceği yönünde Sayın Ömer Dinçer'in umut verici bir açıklaması oldu. Ancak bu yeterli değildir. Bir ulus-devlet dayatması olan kılık kıyafet konusunda serbestlik herkese tanınmalıdır. Bireyin nasıl ve ne şekilde giyineceğine artık devlet karar vermemelidir.

Millî eğitimin temel amaçlarına dönük bir çalışmanın henüz yapılmamış olması da eğitim reformu adına bir eksiklik. Eğitimde bir taraftan özel sektörün teşvik edileceği ifade edilirken diğer taraftan eğitimin katı, merkeziyetçi bir yapılanmayla varlığı devam ettirilmek istenmektedir. Diğer taraftan sendikaların bedava süt dağıtımının yanı sıra bedava öğle yemeği, ulaşım ve birtakım temel ihtiyaçların devlet tarafından karşılanması yönünde hükümete olan baskıları da devam ediyor.

Bakıldığında neredeyse 1870’li yıllardan bu güne dek asker devlet geleneğine dayalı, devleti koruyan, kutsayan “vatana ve millete hayırlı evlatlar yetiştirme”yi esas alan bir eğitim anlayışına sâhibiz. Böylesi bir anlayışla işlev gören eğitim, bu topraklarda hiçbir zaman bireysel özgürlüklerin önünü açmadığı gibi sosyal, siyasî ve ekonomik alanlarda ciddî bir değişime ve yeniliğe de meydan vermemiştir. Çünkü asker devlet geleneğine bağlı bir eğitim anlayışında farklılıklara saygı, birey, özgürlük, hak, hukuk, değişim, yenilik ve yeni değer kalıpları her zaman bir tehdit olarak algılanmış ve merkezî otorite/egemen ideoloji tarafından sürekli dışlanmış. Daha çok devleti koruyan ve kutsayan bir anlayışta itaatkâr vatandaş yetiştirme yolu benimsenmiştir. Türkiye’nin eğitim tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Eğer eğitim, özü itibarıyla bir zihniyet değişimine uğramaz ve hâlâ tek parti zihniyetinin bir ürünü olarak işlev görmeye devam edecek olursa -bu hâliyle- insanlığa ve özgürlük değerine hiçbir katkısının olamayacağını rahatlıkla ifade edebiliriz. Aksine korku, nefret ve tek bir anlayışı nesilden nesile aktarma aracı olmaya devam edecektir.

Diğer taraftan Türkiye’de Kürt sorunu, Alevî sorunu, düşünce ve ifade özgürlükleri, din ve vicdan özgürlüğü gibi köklü sorunların çözümünün zorlaşmasında eğitim sisteminin sürekli ürettiği militarizm ve tek tipleştirici uygulamalarının ciddî bir payı bulunmaktadır. Bu bakımdan köklü sorunlar tartışılırken dahi bu sürece mutlaka eğitim de dâhil edilmelidir. Eğer 4+4+4’ün 2023 Türkiye’sine bir katkı sunması isteniyorsa ifade etmeye çalıştığımız sorunların biran önce giderilmesi gerekmektedir. Sivil, özgür ve demokrat bir ülkede her kesimden insanla barışık, özgürce bir yaşam arzularsak eğer eğitimde köklü bir zihniyet değişikliğini yapmak durumundayız.

Kimsenin eğitim üzerinden toplumu dizayn etme yetkisi olmamalıdır. Eğitimin, bireyin doğuştan getirdiği temel haklar doğrultusunda özgürleştirici bir işlevi olmalıdır. Farklı bakışların, inançların, mezheplerin yaşadığı çok-kültürlü bir toplumda eğitimin tek elden kumanda edilmesi ve tek bir ideolojinin toplumun farklı kesimlerine dayatılması başta insan haklarına aykırı bir uygulamadır. Bu bakımdan eğitimin sivil toplum eliyle sürdürülebilmesi düşüncesinin anlayışla karşılanması gerektiğini düşünüyorum. Sivil toplumun da bu anlamda kendini yenilemesi ve eğitim özgürlüğünü mutlaka gündemine alması gerekmektedir.

Kutsal devlet anlayışının içselleştirildiği ülkelerde devlet, toplumun itaat etmesi gereken yarı-Tanrısal bir varlık konumundadır. Tanrı bir bakıma dünyevîleştirilmiştir. Bu kutsal, merkeziyetçi, metafiziksel devlet anlayışını tarihin her döneminde savunan kesimler olduğu gibi aksini iddia eden ve devleti insanların işlerini görmesi için yine insanlar tarafından oluşturulmuş bir organizasyon olarak görenler de çıkmıştır. Örneğin Eflatun'dan, İtalyan Machiavelli'ye, Fransız J. Bodin'den İngiliz Hobbes'e oradan 19. Yüzyıl'ın ulusçuluk ve sosyalist akımlarının oluşturduğu otoriter ve totaliter yönetim anlayışlarının temsilcilerine varıncaya kadar birçok aydın, devlet adamı ve siyasi teorisyen devletin toplum üzerindeki mutlak üstünlüğünü savunmuşlardır. Buna karşılık J. Locke, A. Smith, J.S. Mill, F.A. Hayek, Türkiye'de Atilla Yayla, Mustafa Erdoğan ve Turgut Özal gibi düşünce adamı ve siyasetçiler de vesayetçi sistemlere karşı özgürlükçü demokratik bir yönetim anlayışını savunmuşlardır.

Türkiye'de yıllardır devleti kutsallaştırarak, halkın itaat etmesi gereken yarı Tanrı bir varlıkmiş gibi sunanlarla, devleti sınırlandırarak bireyin hak ve özgürlüklerini öne çeken ve bu anlamda özgürlük isteyenlerin mücadelesine tanıklık etmekteyiz. Bu ülkede yaşayan her kesimden insanı dışlayan, yok sayan bürokratik kesimin yıllardır eğitimi bir araç olarak kullandıklarını ve bu sayede farklı kesimleri tahakküm altına aldıklarını görüyoruz. Oysa özgürlükçüler, eğitimin toplumu ıslah etme aracı olarak kullanılmasına bireysel özgürlükler çerçevesinde karşı çıkarlar. Bu yüzden devletçi eğitim sistemlerine kuşkuyla yaklaşırlar.

Asker ve sivil bürokrasinin çıkarları üzerine tanzim edilen, kutsal devlet anlayışının içselleştirilmesine vesile olan ve ayrıca dünyalılışmayı, özgürleşmeyi, zenginleşmeyi, hukuku ve bireysel özgürlükleri kısıtlayan bir eğitim anlayışının her şeyden evvel bir zihniyet meselesi olarak ele alınmaya ihtiyacı vardır. Bu da birtakım düzenlemelerle ve iyileştirmelerle halledilemeyecek kadar mühim bir meseledir. Hakkını yememek lâzım; Sayın Ömer Dinçer'in bu alanda gayretleri yok değil. Ne var ki, toplumda eğitim alanında yapılması plânlanan her türlü değişime ciddi direnç gösteren yasakçı, yeniliklere tepkiyle karşılayan zihniyet olarak da kendilerini bir önceki yüzyıla hapsetmiş bir kesim var. Neticede böylesi marjinal bir kesim her zaman var olacaktır. Önemli olan özgürlükçü eğitim anlayışının yer etmesi için bu türden engellerin aşılmasıdır. Bu anlamda 4+4+4 eğitim reformunun zamanla eğitimin temel sorunlarının çözümüne bir katkı sunması gerekmektedir. Aksi takdirde mevcut eğitim sistemi ve zihniyeti muhafaza edildiği ölçüde önerilen yeni modelin ve benzer modellerin bir işe yaramayacağı bilinmelidir.